పర్యవసానం

శ్రీ ఆర్. యం. చిదంబరం

రెండోసారి శశివంక చూడలేకపోయాను. అనుకోకుండా ఎదురుపడింది. ఆమె కళ్ళల్లో ఎలాంటి భావాలు మిళితమై వున్నాయో వూహించే శక్తిలేదు. చేతులారా, వికసిస్తున్న పువ్వును త్రుంచివేసి 'అయ్యో!' అంటూ సానుభూతి చూపటం హాస్యాస్పదం. ఆమెలో అసూయ - ద్వేషం - అలక్ష్యత - చీకటి వెలుగులు - ఎన్నో భావాలు వల్లటి తెరలోంచి చూడవచ్చు. అమాయకత్వం మాత్రం లేదు.

బొటనవేలు చుట్టూ శశి పల్చటి గుడను చుడుతోంది. ఆ పొడుగాటి తెల్లని వేళ్ళు అనేక కోణాల్లో ఎన్నోసార్లు నా వేళ్ళతో దోబూచులాడాయి. కాని అందులో తియ్యదనం - వేడి - మంచుబిందువుల చల్లదనం ఏవీ లేవు. గాలివీచని మిట్టమధ్యాన్నపు రోజులా వుంది.

అవును - ఒకనాడు నేనుచేసిన నిర్ణయం మరోవిధంగా వుంటే ఆ స్పర్శలో ప్రతి అణువులోనూ అనంతమైన అనురాగం ప్రవహించేది.

కాని అలా జరగలేదు.

తాత్కాలికంగా జనించిన ఉద్రేకంలో - ఇతరులు సృష్టించిన సుడిగుండంలో చిక్కుకుని నిజానిజాలు, భవిష్యత్తును గమనించక చేసిన నిర్ణయం - కాలక్రమేణ తన ఫలితం చూపింది. కట్టుకట్టడం పూర్తయింది. డాక్టర్ సావంత్ చిరునవ్వు నవ్వి లేచాడు. 'శశీ!... నేను అర్జంటుకేసొకటి చూడటానికి వెడుతున్నాను. వచ్చేసరికి అరగంటవుతుంది...ఓ - కే - సార్! మీరు అయిదారు రోజులవరకూ వచ్చి మందు వేసుకోండి – అతుక్కుంటే సరేసరి - లేకపోతే కత్తిరించేద్దాం.' అనేసి వెళ్ళిపోయాడు.

పరిస్థితులన్నీ ఒక్కసారి అనుకూలిస్తాయి. ప్రతికూలిస్తాయి. ఏనాడూ లేనిది ఆనాడు క్రికెట్ ఆటలో బొటనవేలు చితికిపోవటం, అది సెప్టిక్ అవుతుందేమో నన్న భయంతో డాక్టరు దగ్గరకు రావటం జరిగింది. శశిని ఎన్నో ప్రశ్నలు అడగాలని వుంది. అయిదు సంవత్సరాల క్రితం ఆమె జీవితానికి చిచ్చుపెట్టాను. ఆ తరువాత ఆ మంటలు ఎలా ఆర్పుకున్నదీ నాకు తెలియదు.

ఆమె బాగా ఎదిగింది. ఓ చీకటిముద్దను రెండు భాగాలుగా చీల్చినట్టు రెండుజడలు - ఓజడలోంచి 'ఇదుగో పడిపోతానం'టూ బెదిరిస్తున్న మద్రాసు కదంబపూలదండ. నుదుటిమీద చుక్కలబొట్టు సరిగ్గా అమరలేదు. నా కళ్ళకు "పారలాక్స ఎర్రర్" వుందేమో మరి. నిరంతర సౌందర్యవర్షణ జరుగుతున్నట్టుగా వుంది.

'శశీ!...నువ్వు! నువ్వు!...' అంటూ ఆగిపోయాను. నీరు మంచుగడ్డగా మారినట్టు కంఠంలో ఏదో అడ్డుపడింది.

'సారీ!...మీరింకా తెలుసుకోవలసినది వున్నట్లయితే డాక్టరుగారు వచ్చేదాకా ఆగండి. మీ సందేహాలకు ఆయన సమాధానం చెప్తారు' అంటూ స్వచ్ఛమయిన హిందీలో కొరడా ఛెళ్ళుమనిపించి తనపనిలో నిమగ్నురాలయింది. అంతటి బాధలోనూ నవ్వుకున్నాను—ఈ స్వల్పకాలంలో శశి తెలుగుకూడా మర్చిపోయిందా ?

తల వంచుకుని బయటకొచ్చేశాను...

అందరూ అదృష్టం నామీద వాలిందన్నారు. శశి స్కూలుఫైనలు వరకూ చదువుకుంది. ఆమెనవ్వితే ఒక్క పెదవులూ, కళ్ళూ కావు—శరీరంలో ప్రతి అణువూ పిచ్చికోరికతో వసంతం చిమ్మినట్లు నవ్వుతుంది. ఎర్రటిబుగ్గలో వున్న చంద్రుణ్ని వదలుకుని ఎక్కడో ఆకాశంలో ఎవరికీ అందని దూరంలోవున్న చంద్రుడికోసం పరుగెత్తటం వెర్రితన మనిపించింది. నిండు పాలకుండలాంటి యౌవనం. ఆమెను చూడగానే పరవశంలో నన్ను నేను మర్చిపోయాను. పెళ్లి

చూపుల తతంగం పూర్తయి అందరూ లేచారు. నేను మాత్రం పిచ్చివాడిలా అలా చూస్తూ కూర్చున్నాను. శశి ఇంకా అక్కడే సిగ్గుతో తలవంచుకుని కూర్చున్నట్టు భ్రమ. అందరూ గొల్లుమన్నారు. అమ్మాయి నచ్చిందా అని నన్నెవరూ అడగలేదు.

కాని — పెళ్లి స్థిరపడే ముందు కొన్ని అడ్డంకులు తలెత్తాయి.

అందులో కొన్ని శశి వర్ణనలు. ఆమె పుట్టగానే తల్లిని మింగివేసిందట — ఆ కుటుంబంలో ఎవరో ఆత్మహత్య చేసుకున్నారట — అంతేకాక ఆమెకు విధవాయోగం వుందని భవిష్యత్తులోకి తొంగి చూడగలిగిన జ్యోతిష్కుల హెచ్చరిక — ఇలా నలువైపులా గోతులు వున్నప్పుడు మా పెళ్ళి ఎలా జరుగుతుంది?... కాని తెగించి నిలబడ్డాను. హిమాలయా పర్వతాన్ని చిటికెన వేలుమీద ఆడించటంలాంటిదది! చివరకు నా పంతం నెగ్గింది.

అసలు మూఢనమ్మకాలు ఎలా పుట్టాయన్న ప్రశ్నకు సమాధానం లభిస్తుందనుకోను. ఆ సరిహద్దుల వంక పోవడంకూడా ప్రమాదకరం. దుర్మార్గంలో బయలుదేరినవాడిని మాసి ధాంవసత్వం ఏముంటుంది? ‘నా మాట విన్నావూ?... చూడు! నీ కాలికి గాజు పెంకు గుచ్చుకుంది... లారీని ఢీకొట్టబోయావు.’ అంటుంది. అయితే మంచి ఎదురులో వెళ్లినవారికి కష్టాలెందుకు కలుగుతాయో! నిదర్శనాలు కనపడగానే ఆ నమ్మకాల విలువ స్థిరపడుతుంది.

రేపు పెళ్లి — అందరం సిద్ధంగా వున్నాం — రెండెడ్లబళ్లు బయలుదేరటమే తరువాయి. ఆకాశం కొంచెంగా నల్లరంగు పూసుకుంది. వర్షం వస్తుందన్న భయం ఒకవంక వుండనే వుంది. మా అమ్మ ఏదో మర్చిపోయి తీసుకురాటానికి లోపలకుపోయింది. అయిదు నిమిషాల తరువాత పెద్దకేక వినిపించింది. అది మా అమ్మగొంతు. అందరం లోపలకు పరుగెత్తాం — నూతిపక్కనుండే విజయగర్వంతో బారెడు త్రాచు చరచర పాకుతూ వెళ్ళిపోయింది. సంగతి అర్థమైంది — అమ్మ ప్రాణాలు నిలుపుకునేటందుకు వృథాగా పోరాటం సాగించింది. వైద్యుడు వచ్చి శాయశక్తులా యత్నించి విఫలుడయ్యాడు.

అంతా పూర్తయింది. కళ్ళమ్మట ఏకధారగా వెలువడుతున్న కన్నీటిని ఏ కారణంతోనూ, ఏ పూరడింపుతోనూ ఆపుకోలేకపోయాను. ‘ఎందుకూ దొంగ ఏడుపు?... నేను ముందే చెప్పాను. విన్నావూ? నీస్వార్థంకోసం అమ్మను చంపుకున్నావు. నా బతుకు భస్మంచేశావు నీ మొహంచూస్తేనే ఏడు జన్మలనాటి పాపం అంటుకుని వదలదు.’ అంటూ నాన్న పరిస్థితులు సృష్టించిన విషపు వాతావరణానికి నేనే కారణమని దుమ్మెత్తిపోశారు. ఆ క్షణంలో నాగుండెను ఎక్కడో పారేశాను. వెదకి తీసుకురావాలి. ఎక్కడుందో ఏమో మరి. ఆ మర్నాడు నాన్నగారు తమకీ సంబంధం వద్దని లక్ష కారణాలు చూపిస్తూ చెప్పేశారు. అప్పట్లో అడ్డుకునే మనోధైర్యంకాని, సమర్థనీయమైనబుజువుకాని కనపడక వూరుకున్నాను. ఆ తరువాత రెండు నెలలకు నాన్న బొంబాయి వచ్చేశారు. శశి కింక పెళ్ళికాదని నాకు తెలుసు.

శశి అందని నక్షత్రం-హృదయంలో ఏవో ఆశలు చూపిరారమ్మని ఆహ్వానించి శూన్యంలోకి పోనిచ్చి అక్కడ శాశ్వతంగా బంధించి వేసింది. అప్పట్నుంచీ జీవితం యాంత్రికంగా గడచిపోతోంది. ఎన్నో నెమళ్ళు నృత్యం చేశాయి. కోయిలలు ఆకాశాన్ని చీల్చుకుపోయే గీతాలు ఆలాపించాయి. రామచిలకలు ముద్దుముద్దుగా, తియ్యతియ్యగా మాట్లాడాయి. ఇంద్రధనుస్సులు కనిపిస్తూ, మాయమవుతూవున్నాయి. కాని చలనంలేని చెట్టు శీతకాలపు మంచువానలా నవ్వి వూరుకుంది... శశి జీవితం రూపరహితంగా చేశాను. అంటే ఆమెను పెళ్ళిచేసుకి రావాలనుకునేవాడు తన కుటుంబంలో ఎవరో ప్రధానవ్యక్తిని పోగొట్టుకోవాలన్నమాట.

ఇపుడు స్వాతంత్ర్యపు గొడుగు ఎండవానల నుంచి రక్షిస్తోంది. శశిని సమాధానపరచి ఎలాగైనా పెళ్ళిచేసుకోవాలని నిశ్చయించుకున్నా. ఆ మర్నాడుదయం సిగ్గుపడుతూనే సావంత్ డిస్పెన్సరీకివెళ్లాను. నిన్న రాత్రి వచ్చి మళ్లీ తెల్లారేసరికి హాజరుకావటం అసందర్భంగానే వుంటుంది మరి. అతను చదువుతున్న ‘ధర్మయుగ్’ దీపావళి సంచిక టేబిలు మీదుంచి నవ్వుతూ ‘ఏమిటి సంగతి?’ అనడిగాడు. శశి ఎక్కడా కనిపించలేదు.

‘రాత్రంతా నిద్రపట్టలేదు’ (రాత్రి పడుకున్నాక తెల్లవారటం తప్పించి మరేమీ తెలియదు.)

‘బాధ సహించలేకపోతున్నా.! (ఓ చెయ్యి తెగగొట్టి పారేసినా నొప్పి వుండని మొండిశరీరం.)

'కళ్ళు రెండూ మండుతున్నాయి. సెప్టిక్ అవుతుందని భయంగా వుంది. ఇంజక్షనివ్వండి. అందుకే వచ్చాను.' (కాదు. కాదు...శశిని చూసి ఆమె అభిప్రాయాలు ఎలా వున్నాయో చూద్దామని.)

సావంత్ నాకేసి విచిత్రంగా నవ్వి తనే కట్టు విప్పాడు. మందురాసి తిరిగి కట్టాడు కాని శశినిమాత్రం పిలవలేదు.

'ఇంతచిన్న విషయానికి బాధపడేవారినిమిమ్మల్ని ఒక్కర్నే చూశాను.' అన్నాడు సావంత్. ఇంతలో మరో ఇద్దరు పేషంట్లు వచ్చారు. వాళ్ళను గమనించటంలో నిమగ్నుడయ్యాడు. శశి యింకావచ్చివుండదు. వస్తే కనిపించదూ? ఆమె ఎడ్రసు తెలుసుకోవాలి. అక్కడక్కడా చెదిరిపడివున్న ముక్కలన్నిటినీ జాగ్రత్తగాఏరి దుమ్మూ ధూళీ దులిపేసి ఓహృదయాన్ని తయారుచేయటం అంత సులభతరమైంది కాదు. సావంత్ ని అడిగితే ఏమనుకుంటాడో! బొంబాయిలో కనిపించే ప్రతీ నర్సువంకచూస్తూ వాళ్ళనుగురించి ఆలోచిస్తూ కాలం వృధాచేసుకుంటున్న పిచ్చివాడనుకుంటాడు.

వెళ్ళిపోతూ ఓ పేషంటు అడిగాడు: 'నర్సు కనిపించదేం?'

'ఆమె నిన్నటినుండి మానుకుంది. మరో నర్సును వెదకి పెట్టుకోవాలి!'

చేతిలో ఏదో దొరికిందని ఇతరులకు కనపడకుండా గుప్పిట్లో దాచుకుంటే అదికూడా అదృశ్యమైంది.

'డాక్టర్! మీరు మరోలా అనుకోకుండావుంటే ఓమాటడుగుతాను' అతను తల నిలువునా ఆడించాడు.

'నిన్నటివరకూ నర్సుగావున్న శశి తెలుగుదేశపు అమ్మాయేనా?'

అతను ఓనిమిషం ఏమీ చెప్పక అదోలాచూసి పకపక నవ్వేశాడు.

'మీ డిస్కవరీ సరైందికాదు. ఆమె మరాఠీపిల్ల. మరాఠీలకూ తెలుగువారికి అనేకవిషయాల్లో పోలికలు వున్నాయి. అయినా ఏదేశమైతేనేం? ఇంగ్లీషు తెలుసుగా!'

నవ్వేసి బయటకొచ్చేశాను. రోడ్డుమీద అడుగు పెట్టగానే అది విషాదంగా మారింది. మనిషిని పోలిన మనిషి వుండవచ్చు. ఒక్కొక్కప్పుడు దూరాన్నుంచి ఒకర్ని చూసి మరొకరనుకోవచ్చు. కాని శశి విషయంలో పొరపడటం అసంభవం-అయినా సావంత్ కు నాతో అబద్ధం చెప్పవలసిన అవుసరం ఏముంది?

లంచిటైములో నాకేదో ఫోన్ కాల్ వచ్చిందని నా పక్కనే వున్న టైపిస్టు చెప్పింది.

'ఎవరో శివరావట-మీరూ అతనూ కలిసి కాలేజీలో చదువుకున్నారట'-అతను 'చార్నీరోడ్ దుర్గా నర్సింగుహోం' సెకండుఫ్లోరులో వున్నాడట-మిమ్మల్ని వెంటనే వచ్చి కలుసుకోమన్నాడు.

శివరావు, నేనూ నాలుగు సంవత్సరాలపాటు కాలేజీలో చదువుకున్నాం-అతను కులాసాపురుషుడు. చదువు సంగతి దేవుడికే తెలియాలికాని అతనుమాత్రం కొత్తగా దిగుమతి అయ్యే చైనీస్-జపానీస్-నూట్లు వేసుకుని సిగరెట్లు కాలుస్తూ వెయిటింగ్ రూంలో కూర్చుని డిటెక్టివ్ నవలలు, చవుకబారు రకంలోకి వచ్చే 'వుడ్ హౌస్' నవలలు చదువుతూ కాలం గడిపేవాడు. అంతేకాకుండా శివరావు అప్పుడప్పుడు పద్యాలు కూడా రానూండేవాడు. అవి చది వినిపించేవాడు. వినే అదృష్టం (గురదృష్టం?) నాకు కలిగేది. సాయంత్రం ఆఫీసు విడిచిపెట్టాక అక్కడకు వెళ్ళాను. శివరావు నన్ను గుర్తుపట్టాడు.

ఎత్తుగావున్న ముక్కాలిపీట లాక్కుని అతని మంచానికి దగ్గరగా కూర్చున్నాను. సర్జికల్ వార్డులో వున్నాడు కనక ఏదో ఆపరేషన్ జరిగివుంటుంది.

'ఇంతకాలంగా బొంబాయిలోవుంటూ ఒక్కసారైనా నాకు కనిపించావు కావు. కనీసం నా గురించి తెలుసుకోటానికైనా ప్రయత్నించలేదు. ఇది సహించరాని మొదటి నేరం' అంటూ మొదలుపెట్టాడు. అతని ధోరణి పిసరంతైనా మారలేదు.

'ఆ ప్రశ్న నిన్ను నేనడగాలనుకున్నా.'

పక్కనే ఓ పేషంటు గట్టిగా మూలిగాడు. ఆ వాతావరణంచూస్తే కంపమెత్తింది.

'అసలు నిన్నిక్కడకెందుకు పిలింపించానో తెలుసా? మనం కాలేజీచదువు వెలగబెట్టినప్పుడు సినిమాలకు, టిఫిన్లకు, డ్రామాలకు-కలుపుకుని నీ కోసం నా పర్సులోంచి ఎనభైరూపాయల పావలా ఖర్చుపెట్టాను. అది వడ్డీతోసహా వంద రూపాయలై

కూర్చుంది. కనుక నోటీసులు - దావాలు - అవసరం లేకుండా ఆ సొమ్ము యిచ్చేయమని అడుగుతున్నాను.. అన్నట్టు ఆ లిస్టులో 'గాత్రి షికార్లకు' అనటం మర్చిపోయాను.' అంటూ విరగబడినవ్వటం మొదలుపెట్టాడు. 'అలాగే...స్టేట్ బాంక్ కి చెక్ రాయమంటావా? లేక లాయిడ్స్...ఎదైనా ఫరవాలేదు...అది సరేకాని ఆ హైనెక్‌డ్ శ్యామల వుంది చూశావూ?' అంటూ మొదలుపెట్టాడు. ఆ ధోరణి పదినిమిషాలదాకా సాగిపోయింది.

'హలో! మిస్టర్ శివరావు! ఎలావుంది? బాధ తగ్గిందా?' అంటూ వో నర్సు వచ్చింది. తలెత్తి చూశాను. ఎవరో శరీరంమీదుగా టాంకులు నడిపించినట్టైంది. అమాంతం ఎత్తి నయాగరా జలపాతంలోకి విసిరివేసిన అనుభూతి. శశి!......తెల్లటి దుస్తుల్లో ఇంకా—ఇంకా—అలంకారాల కతీతంగా వుంది. ఆ తెలుపుదనం హృదయంలో ఉన్నదీ లేనిదీ తెలుసుకోటం చాలా కష్టం.

'ఓ. కె. సిస్టర్! ఇప్పుడు చాలా నయం. ఒక్క విషయం చెప్తాను వినండి—మీరలా ఎదురుగా నిలబడితే చాలు—మంచు బిందువులు కురుస్తున్నట్టుగా వుంటుంది...అన్నట్టు మామిత్రుణ్ణి పరిచయంచేస్తాను. ఇతను సుందరమూర్తి. వట్టి అమాయకుడు. తెల్లవన్నీ పాలని, నల్లవన్నీ నీళ్ళనీ నమ్మేరకం. జీవితంలో జయమంటే ఏవిటో తెలియదు. అపజయమంటే అసలు తెలియదు'. అంటూ వాగసాగాడు. శశి ఏవీ మాట్లాడకుండా నవ్వుతూ అతను చెప్పేదంతా వింటూ నిలబడింది. సహనం ఆమెలో శరణుపొంది వుండాలి. నెమ్మదిగా ఇంజక్షనిస్తూ 'బాధగావుందా?' అనడిగింది.

'ముందే చెప్పాను. మీరున్నంతవరకూ ఆ మాట కర్థం లేదు.'

ఆమె వెళ్ళిపోతూంటే కన్నార్పకుండా చూస్తూ శివరావు ప్రశ్నించాడు.

ఆ అమ్మాయి యెవరో' తెలుసా?'

'తెలుస్తూనే వుంది. తెల్లదుస్తుల్లో వున్న ఓ పాలరాతి విగ్రహం.'

శివరావు పకపకనవ్వాడు. దాంతో ఆపరేషన్ చేయబడినచోట నొప్పి పుట్టిందిగామోలు. బాధగా మూలిగాడు.

'నువ్వు రాతియుగంలో పుట్టవలసినవాడివి. ఆమె తెలుగుదేశపు చందమామ. నక్షత్రాల్లోవున్న తళుకు బెళుకులన్నీ వున్నాయి. ఒక్క చిరునవ్వు నవ్విందంటే అడవిపువ్వుల సువాసనంతా గుప్పుమంటుంది.'

'చూడు శివరావు! నీ వర్ణనలన్నీ ఓ కాగితం మీద రాసి తరువాత యిద్దువు కాని—చదివి సంతోషిస్తా-'

'ఇంతకూ నేను చెప్పేది నువ్వు పూర్తిగా వినలేదు. ఆ అమ్మాయికి పెళ్ళి నిశ్చయమైంది.'

గుండెలో రాయిపడింది. 'చచ్చాంపో—' అన్నాను.

'చాలా కాలంకిందట-పెళ్ళికి ఓ రోజుముందు పెళ్ళికొడుకు తాలూకు వారెవరో చనిపోతే అందుక్కారణం ఆ అమ్మాయి జాతక మేనన్నారట. పెళ్ళి రద్దైంది. వరుడు వట్టి చవటయ్యుండాలి. ద్రాక్షపళ్ళ గుత్తిని చేతికిచ్చినా తినలేదు. 'తినకునాయనా! అది విషం!' అన్నారుట పెద్దలు. దూరంగా విసిరేశాడు. ఆ పరిస్థితుల్లో నేనైతే ఆ అమ్మాయిని హెలికాప్టరులో ఎత్తుకుపోయి బొంబాయిలో వాలిపోదును'

ఇంతలో శశి అక్కడకు రావటంతో సంభాషణ ఆగిపోయింది.

'మీరు ఎక్కువగా మాట్లాడకూడదు...గాయం మానేవరకూ జాగ్రత్తగా వుండాలి...నిన్నరాత్రి పాలు వద్దన్నారట! ఏవిటి కారణం? ఇక్కడ మీ కిచ్చే ఆహారమే తక్కువ. అదికూడా వద్దని సత్యాగ్రహంచేస్తే బ్లడ్ సర్క్యులేషన్ సరిగ్గావుండదు.' అనేసి టెంపరేచర్ చార్టులో గుర్తుపెట్టి వెళ్ళిపోయింది.

'అయితే శివరావు!...ఇప్పుడు నిన్ను అడ్డగించేదెవరు? నీ కింకా పెళ్ళికాలేదు. మంచి వుద్యోగం వుండేవుంటుంది. ఎందుకు పెళ్ళి చేసుకోకూడదు? అయినా నా వెర్రికాని తతంగమంతా యీపాటికి పూర్తయ్యేవుంటుంది.'

'అది సరేకాని 'తతంగం' అన్నమాటకు నానార్థాలు చాలా వున్నాయి కనక దాన్ని వుపసంహరించుకోవలసింది...నిజం చెప్తున్నాను. ఈ నర్సుల ప్రేమమీద నా కంతగా నమ్మకంలేదు. వాళ్ళు జీవి

తంలో సరైనవ్యక్తిని, అంటే తమ అభిరుచులకు సరిపడిన, తమతో సహకరించగలిగిన వ్యక్తిని పెళ్ళి చేసుకుంటారని నాకు నమ్మకంలేదు. రోగుల విషయాలు తెలుసుకోగలరు కాని తమ జీవితాలు నిర్ణయించుకోలేరు.'

ఏదో పేషంటుకు ప్రమాదించినట్లుగా వుంది. ముగ్గురు డాక్టర్లు, నర్సులు, సర్జను పరుగెత్తారు.

'అది నేను ఒప్పుకోను.'

'ఆగు. శశి ప్రేమించింది నన్ను కాదు. మరొకరిని.'

శివరావు తీరే అంత-ఆకాశంవంక చూపించి 'అదుగో-ఏవిటో సుంద్రంగా, పలకలుగా మెరుస్తోంది.' అని నక్షత్రంకేసి చూపిస్తాడు. ఆ మరొకరెవరని ప్రశ్నించేలోగా 'అదుగో! అప్పుడే విలన్ తయారు' అన్నాడు. అటు తిరిగి చూసేసరికి జూనియర్ డాక్టర్లతో మాట్లాడుతూ సావంత్ కనిపించాడు—శశి మరాఠీపిల్లని సావంత్ ఎందుకన్నాడో ఇప్పుడే కొద్దిగా అర్థమవుతూంది. శివరావు చెప్పుకుపోయాడు.

'నీ కళ్ళల్లోవున్న వేలాది ప్రశ్నలు నేను చదవగలను. శశి ఓమరాఠీ డాక్టరును ఎలా ప్రేమించిందని-ప్రేమకు అలాంటి తేడాలులేవు-అంతేకాదు-వాళ్ళిద్దరికీ పెళ్ళైవుంటుందని నేననుకుంటున్నా. ఈ సంగతి నేనెలా గ్రహించానన్న అనుమానం నీకు రాకుండా వుండదు. నేను సగం మత్తులో వున్నప్పుడు వాళ్ళ ప్రేమకలాపాలు నా చెవుల్లోంచి దూసుకుపోయి మెదడులో గిలిగింతలు పెట్టేవి. అతను అదృష్టవంతుడు.'

శివరావు ఆయాసంతో ఆగిపోయాడు. కళ్ళాయి తిప్పగానే నీరువచ్చేటు కట్టివేసేదా కా అతని ధోరణికి అంతంటూవుండదు. 'సరేలే!...తరువాత మాట్లాడుకుందాం. మళ్ళీ రెండురోజుల్లో వస్తా,' అనేసి బయటకువచ్చేశాను. మాటవరసకు అలాగన్నానే కాని రావటం నాకెంతమాత్రం యిష్టంలేదు. అతను కొత్త కొత్త సమస్యలు సృష్టించి పద్మవ్యూహంలోకి విసిరి బలపరీక్ష చేసుకోమంటాడు. సర్జికల్ వార్డు వదిలి బయటకురాగానే గడియారం అయిదు కొట్టింది. నా చేతిగడియారం ఇంకా అయిదుకు అయిదు నిమిషాలుందంది. ఒక్క నిమిషం పోయాక అవతల వార్డులో వున్న గడియారం అయిదు కొట్టింది. నాకు నవ్వొచ్చింది. మనుష్యుల హృదయాలకు మల్లే రెండు గడియారాలు కూడా సరైనకాలాన్ని చూపించవు. జీవంలేకపోయినా ఈ విరుద్ధభావాల మధ్య యుద్ధం తప్పదు. దిగటానికి లిఫ్టు లభ్యంకాదు. కనక నాలుగు మెట్లు దిగేసరికి శశి ఎదురుగావచ్చింది. మాహృదయాల మధ్య దూరం కొన్ని వేల మైళ్ళైనా ఆమె నాకు అడుగుదూరంలో వుంది. అక్కడెవరూ లేరు.

'మాడంశశీ.......మనిషన్నవాడు ఏదో పొరపాటుచేయక మానడు. ఒకనాడు నేను నీకు అన్యాయం చేశానంటే అది పరిస్థితుల ఒత్తిడివల్ల - అందుకు నేనెంతగానో బాధపడుతున్నా, నువ్వుక్షమి స్తేచాలు.'

'క్షమించటానికి నేనెవర్ని? అయినా ఆమాటకర్థంలేదు. మీరు నావిషయంలో చేసింది వుపకారమే కాని అపకారం కాదు. నేను అందరికి మల్లే బతికివుంటే ఈ తృప్తి వుండేదికాదు- రోగులకు సేవ చెయ్యటం నాకెంతో ఆనందంగావుంది...మిమ్మల్ని నేనుకోరేది ఒక్కటే. దయవుంచి నన్ను బాధపెట్టకండి-నాగురించి ఎలాంటి శ్రద్ధతీసుకోవద్దు. జరిగినదంతా మర్చిపోండి.' అనేసి వెళ్ళిపోయింది. నాభుజం మీద బరువైన చెయ్యిపడటంతో వెనక్కి తిరిగి చూశాను. సావంత్! అతను మాసంభాషణ వినేవుంటాడు - అయినా అతనికేవీ అర్థమైవుండదు.

'పదండి! అలా బీచ్ వేపు వెడదాం-' అన్నాడు.

చలనంలేకుండా వెంబడించాను. శశి మాటలు విస్పరింగ్ గాలరీలో ధ్వనులమాదిరి పదేపదే వినిపించాయి.

బయట ఎర్రటి మెర్క్యురీకారు నిలబడుంది. అయిదు నిమిషాల్లో వేగం అందుకుంది. ఏదో చిన్న గాయానికి చికిత్సకోసం వెళ్ళినందుకు సావంత్ నన్నింతగా ఆదరించి గౌరవిస్తున్నాడనుకోను. పెద్ద పెద్ద మేడలు వెనక్కి కదలిపోతున్నాయి. మెరైన్‌డ్రైవ్ వచ్చింది. సముద్రంవుంది కానితీరంలేదు. అందుకు బదులు పొడుగాటి గట్టువుంది. సావంత్ కారు ఓమూల నిలిపి ఫిషింగ్‌రాడ్ తీసుకుని బయలుదేరాడు. అలానడుస్తూ

పర్యవసానం

గట్టు చివరకు చేరుకుని ఓ రాతిమీద కూర్చున్నాను. సముద్రపు టలలు ఏదో అపురూపమైన వస్తువుదొరికినందుకుగామోలు సంతోషంతో ఎగిరి పడుతున్నాయి. నాపక్కనే వున్న మహమ్మదీయుడు ప్రార్థనలు చెల్లిస్తున్నాడు. ఓ గుజరాతీ దంపతులు అస్తమిస్తున్న సూర్యుడికోసం కాసుక్కూచున్నారు. సావంత్ వీలైనంతవరకు గాలం విసిరాడు. ఒక్కడుగు కిందకు వేసి మరో రాతిమీద నిలబడ్డాడు. అతనికాళ్ళను తరిమి వేయబడ్డ నీటిప్రవాహాలు చుట్టు ముడుతున్నాయి. ఆంగ్లంలో ఆలాపించిన 'టెక్నిక్' గీతం నెమ్మదిగా పాడుతూ ఆలోచనలో వున్న వాడిలా కనిపించాడు. ఏ ఆశయ సిద్ధికోసం నిద్రాహారాలు మానుకుని ఈ జలప్రవాహం మేలుకుని వుందో తెలుసుకోటానికి ప్రయత్నిస్తూ—బాహ్య ప్రపంచానికీ, నాకూ మధ్య వల్ల తెరదించుకుని—శివరావులకు శిశిలకు దూరంగా ఇంకాదూరంగా అక్కడే వుండిపోవాలని పించింది. గోల్డ్‌స్మిత్ వర్ణించిన 'నైట్ థాట్స్' జ్ఞప్తికివచ్చింది. హిల్టన్ పొగడిన టిబెట్ దేశపు స్వర్గంలోకి విసిరి వేయబడ్డాను. ఆ ప్రవాహం ఒక్కసారిగా మీదపడి నన్ను ముంచివేసినా నాకు తెలియదు. ఆ సముద్రంలో యీదటానికి ఎవరో వ్యక్తి ఒక్కసారి దుమికేసరికి నిద్రలోంచి మెలకువ వచ్చింది. సావంత్ నెమ్మదిగా దారం రివైండ్ చేసి పెదవి విరిచాడు. మళ్లీ మరో దెసగా బలం కొలదీ విసిరాడు.

'చేప చిక్కకో లేదా?' అనడిగాను.

'లేదు...ఒక్కోనాడు చిన్నచేప కూడా దొరకదు-ఒక్కొక్కప్పుడు మరొకరు తన్నుకు పోతారు. ఏంగ్లింగ్ అంటేనాకు శ్రద్ధ తగ్గుతుంది! చేపనే మాటశిశికి అన్వయిస్తుం దేమోనని చూశాను.

రెండునిమిషాలు మళ్ళీ నిశ్శబ్దం-ఒకరి మనసు మరొకరికి తెలుసు కాని అభిప్రాయాలు ఎలా వ్యక్తం చేయాలన్నదే సమస్య.

'మిస్టర్ మూర్తీ!...మీరు అపార్థం చేసుకోవద్దు. శిశి మీకింత క్రితమే తెలుసా?'

ఆలోచించి సమాధానం యివ్వటానికి అవధి లేదు.

'అవును—తెలుసు' అన్నాను.

'ఎలా?' అనడిగాడు. అతని చూపుల్లో మార్పును గమనించాను. నిజాన్ని చెప్పటమా? మానటమా? ఏదో సినిమాలో నిజం చెప్పమంటారా? అబద్ధం చెప్ప మంటారా?' అన్నమాటలు జ్ఞాపకాని కొచ్చాయి. నిజంచెబితే, శివరావన్నట్టు అతనికి శిశికి మధ్య ప్రేమ వుంటే నాకథ కొంత తుఫాను సృజించక తప్పదు. ఏదో అబదం చెప్పి తప్పించటానికి ప్రయత్నిస్తే వృధా అవుతుంది. అబద్ధం ఆడటానికైనా మంచి నేర్పు వుండాలి. ఏమాత్రం లోపంవున్నా నూనెలేని దీపంలా తన స్వరూపం చూపిస్తుంది. అయిదారు వాక్యాల్లో కథను వ్యక్తంచేశాను. సావంత్ విన్నాడు. ఏవీ సమాధానం చెప్పలేదు. మరో అరగంటకు వెనక్కి తిరిగాం - చేపమాత్రం అతని గాలంలో చిక్కకో లేదు.

ఆనాటినుంచి మా మైత్రి బలిసింది. రెండు ఆది వారాలు నన్ను 'ఇరాన్'లో బాల్ డాన్సు చూడ టానికి తీసికెళ్ళాడు. నన్నొకమాటు బాల్ డాన్సు నేర్చుకోమని బలవంత పెడితే ఆపుకోలేనంత నవ్వొచ్చింది. ఓనాడు మలబార్ హిల్‌కు తీసుకువెళ్ళి ఫోటోలు తీశాడు. మరోనాడు 'ఎలెఫెంటా' గుహలు చూశాం. అతని జీవితవిధానం చూస్తే స్థితి మంతుడని, కేవలం ఈ ప్రాక్టీసు మీద ఆధారపడటం లేదని అర్థమైంది:

'మెట్రో'లో ఏదో ఆంగ్ల చిత్రానికి టికెట్ బుక్ చేసి తనకోసం కాసుకుని వుండమన్న సావంత్ కనిపించక పోయేసరికి ఆశా భంగం కలిగింది. షో మొదలు పెట్టేశారు. ఇంక అతనురావటం వుండదని ఫోన్ చేశాను. అతనికి మూడురోజులుగా జ్వరంగా వుందని, వచ్చి చూడవలసిందని జవాబు వచ్చింది.

సాయంత్రం నేనువెళ్ళేసరికి ఎవరో లేడీ డాక్టరు ఇద్దరు ముగ్గురు పేషంట్లను చూస్తోంది. సావంత్ పైన వున్నాడని వెళ్ళి కలుసుకోమంది. గదిలో అతనొక్కడే మంచంమీద పడుకుని వున్నాడు. ఈ మూడు రోజుల్లో అతను నెలరోజులపాటు వ్యాధి హస్తంలో చిక్కి శల్యమైనమనిషిలా కనిపించాడు. సావంత్ నన్నుచూసి నవ్వాడు.

'డాకర్! మీరే పేషంటయ్యారు.' అన్నాను దగ్గరగా కూర్చుంటూ. ఆ లేడీ డాక్టరు టెంపరేచర్ చూడటానికి వచ్చింది.

'ఈమె డాక్టరు శోభ - మేం యిద్దరం ఒకే సారి ఎం. బి. బి. యస్. పట్టా పుచ్చుకున్నాం. నా డ్యూటి ప్రస్తుతం తను చేస్తోంది.'

ఆమెవంక చూశాను. రబ్బరుముక్క సాగదీసినట్టు మొహమంతా చిరునవ్వు వ్యాపించివుంది. వయసు ఇరవై సంవత్సరాల కెక్కువ వుండదు. ప్రపంచంలో సులభంగా తెలుసుకోలేని విషయాల్లో స్త్రీ వయసు ఒకటి. క్రిందనుండి ప్యూను పిలవగానే ఆమె వెళ్ళిపోయింది.

'మిస్టర్ మూర్తీ! మిమ్మల్ని చాలాకాలంగా అడగాలనుకుంటున్నా. శశి నాగురించి ఏమైనా చెప్పిందా?'

'అంటే?'

'మరేం లేదు .. మేం యిద్దరం వివాహం చేసుకున్నట్టు కాని .. మరేదైనా' నాకేం బోధపడలేదు.

'అది నిజం కానప్పుడు ఎందుకలా చెబుతుంది?'

'స్త్రీ మనసు చంచలమైంది. ఆమెను నేను ప్రేమించినట్టు చెబితే అంతగా బాధపడను. ఎన్నో ప్రేమలు నిరాశలో ఆఖరవుతాయి. కాని జరగని వొకవిషయాన్ని చెప్పిందంటేమాత్రం సహించలేను' శోభవచ్చి యింజక్షన్ యిచ్చిపోయింది. అతను తుళ్ళి మొదలుపెట్టాడు.

'మీరు నన్ను అపార్థం చేసుకోగలరు. చేసుకున్నారు కనక నిజం చెప్తున్నాను. ఒకప్పుడు మేం ఇద్దరం ప్రేమించుకున్నాం. ఆమె ఇదివరకు నా డిస్పెన్సరీలో వున్న సంగతికూడా మీకు తెలుసు. నన్నడిగితే స్త్రీ తన మనస్సులో వెయ్యోవంతు మాత్రమే బహిర్గతం చేస్తుంది! చూడండి డాక్టర్!...మనిషి సగం జరిగినదానివల్ల-సగం జరుగుతుందని వూహించి భయపడుతున్నందువల్ల మనసు పాడుచేసుకుంటాడు. ఆమె మీ విషయం నాతో ఎప్పుడూ ప్రస్తావించలేదు. అందుకవకాశం లేదుకూడా. మీరు రెస్టు తీసుకోండి. తరువాత కలుసుకుందాం' అని సెలవు తీసుకుని బైటపడ్డాను.

సావంత్ పెద్ద సమస్యలో ఇరుక్కున్నాడు. అతని మాటలు, ప్రవర్తన జాగ్రత్తగా పరిశీలించిన మీదట నాలో నేనే కొన్ని స్వయంసిద్ధాలు కల్పించుకున్నాను. రుజువు చేయలేను కనక అవి పూర్తిగా సరైనవని నేనూ నమ్మను. అందచందాలు చూసి అతను శశిని ప్రేమించివుంటాడు. ఆమె సౌందర్యాన్ని అనుభవించి వుంటాడేమో అన్నది వూహించలేని విషయం—కాని అందుకు ఆటంకాలే ఎక్కువ. స్వజాతికి చెందిన అమ్మాయి పెళ్ళి చేసుకోటం అతనికి రుచించక పోవచ్చు. లేక నర్సుగా వుండటం యిష్టంలేదేమో! రోగులకు సేవచేయటం తనకిష్టమని శశి యిదివరకే చెప్పింది. గుండెలో ప్రతి అణువునూ అర్పించలేని స్త్రీని ఎవరూ ప్రేమించలేరు. ఈవాదం వితండవాదంలా ధ్వనించినా సత్యదూరం మాత్రం కాదు. దారాన్ని తెంపివేయడానిక్కాని, కత్తిరించటానిక్కాని కొంత శ్రమ అవసరం. ఏకీభవించిన హృదయాన్ని విడదీయటానికి దూరాన్నుంచి పసునుకత్తిని ఝుళిపిస్తే చాలు. ఫలితం లభిస్తుంది. కొంతకాలానికి ఆమె అంటే అసహ్యం కలిగివుంటుంది. అయితే ఇద్దరికీ వివాహమైందని ఎందుకు చెప్పటం? అది కేవలం అతని మీద పగ తీర్చుకోటానికి చేసే ప్రచారం. సావంత్ జ్వరతీవ్రతలో లేనిపక్షంలో యీవిధంగా విడమర్చి చెప్పేవాడు కాదు. అతని హృదయం వెలుగు ప్రవేశించలేని గుహలాంటిది. దాన్ని తెరవటానికి తాళాలు ఎక్కడో ఇసుకలో పడివుంటాయి. వెదికి తీసుకురావాలి.

రెండు రోజులవరకూ సావంత్‌ను కలుసుకోలేదు. అతన్నిగురించి ఆలోచించటం కూడా మానుకున్నాను. మూడోనాడు మధ్యాహ్నం దుర్గా నర్సింగ్ హోం నుండి టెలిఫోన్ కాల్ వచ్చింది. ఎవరో డాక్టరు శివరావు చనిపోయాడని వచ్చి చూడవలసిందని చెప్పాడు. బాస్ దగర సెలవు తీసుకుని వెళ్లేసరికి రెండు గంటలయింది. ఆపరేషన్ తరువాత బాగానే కోలుకుంటున్నాడట—కాని మధ్య మధ్య ఎవరిమాటా వినకుండా బయటకు వెళ్ళి ఆకాశంకేసి చూస్తూ నిలబడేవాడట. ఉన్నట్టుండి పన్నెండు గంటలకు బాధ ఎక్కువై చనిపోయాడట. చివరిక్షణంలో టెలిఫోన్ నంబరిచ్చి విషయం తెలియజేయమన్నాడు. అతని తలిదండ్రులు గుండెలు బాదుకుని ఏడుస్తున్నారు.

'ఈ వుత్తరం మీకిమ్మన్నారు' అంటూ ఓ కవరందించారు. కడసారిగా అతని మృతశరీరం వంక చూశాను. అతనికీ నాకూ ఉన్న పరిచయం పెద్దది కాకపోయినా అతనంటే నాకోవిధమైన అభిమానం, ప్రేమా వున్నాయి. ఆ వుత్తరంలో ఏముందో చదవబుద్ధి వేసిందికాదు. నిజాన్ని ఎదుర్కోటం నాకు భయంగావుంది. తీరాజేసి ఆ వుత్తరం చదివితే

అందులో ఎలాంటివార్తలుంటాయో! తిన్నగా డిస్పెన్సరీకి వెళ్లాను. ఏనుగు తలకాయంత తాళం వేలాడుతూవుంది. పక్కనున్నవారి నడిగితే వుదయం పూనా వెళ్లాడని తెలిసింది.

ఆ మర్నాడుదయం ఖాళీగావున్న ఫస్టుఫ్లోర్ గదిలోకి ఎవరో అమ్మాయి వచ్చిందని తెలిసింది. ఈ పాటికి మీరు వూహించే వుంటారు. ఆఫీసునుండి వచ్చాక తిన్నగా అక్కడకు వెళ్ళాను. తలుపు వేసుంది. కిటికీలోంచి దొంగచూపు చూస్తే అద్దంముందు నిలబడి తల దువ్వుకుంటున్న శశి కనిపించింది. ఎంత పొడవున్న జుత్తో! దానితో వందమంది ప్రియుల్ని కట్టి వేయగలదు. బాల్కనీ చివరి వరకూ వెళ్ళి రెండునిమిషాల పాటు ఏదో చూస్తున్నట్టు నటించి తిరిగివస్తూంటే శశి గుమ్మందగ్గర నిలబడుంది.

'అలా దొంగలా చూసి వెళ్ళటం దేనికి? లోపలకు రండి' అంది. ఆశ్చర్యపోతూ లోపలకు వెళ్లాను. కళ్లల్లో ఎంతకోపం వుందని చూశాను. పెదవులు బిగించి నవ్వుతూ కళ్లు చిట్లించింది. గదంతా చూశాను. శశి స్టౌ వెలిగించి కాఫీకి నీళ్లు పెట్టింది. రెండుమూడు ఫొటోలు—నర్సు యూనిఫారంలో నవ్వుతూంది. ఇంకా ఎవరెవరివో ఫోటోలు గోడమీదున్నాయి. ఆ వ్యక్తులెవరూ నాకు పరిచితులు కారు. చిన్న బుష్ రేడియోలోంచి ఏదో పాశ్చాత్య సంగీతం కొద్దిగా వినిపిస్తోంది. పదినిమిషాల్లో టీ సెట్టు టీపాయ్‌మీద వుంచింది. తనే స్వయంగా కాఫీ కలిపిచ్చింది. నా చేతులోకి రాగానే జారి కిందపడి ముక్కలై లయగానం చేసింది.

చొక్కామీద కొంత కాఫీ తొలికింది.

శశి కొంచెం కంగారుపడింది.

'ఇది కూడా దుశ్శకునమే ననుకుంటా!' అంటూ నవ్వటానికి ప్రయత్నించింది. అదో హెచ్చరిక లాంటిది.

'లేదు శశీ!...ఆ అభిప్రాయాలు ఏనాడో నన్ను వదులుకున్నాయి.'

తరువాతి రెండు నిమిషాలను నిశ్శబ్దం మింగి వేసింది.

డాక్టర్ సావంత్ డిస్పెన్సరీ వదిలే వరకూ పైన గదిలో వుండేదాన్ని. ఆయనకూ నాకూ మన స్పర్థలు రావటం మూలాన ఇక్కడకు మారవలసి వచ్చింది. అదృష్టవశాత్తూ మీకు దగ్గరగా వచ్చేశాను. ఆనాడు ఎందుకలాగన్నా నని పశ్చాత్తాప పడని క్షణంలేదు.' అంటూ ఏదేదో చెప్పుకుపోయింది. ఈ స్వల్పకాలంలో శశి వూహించలేనంతగా మారిపోయింది. ఓ కాగితంమీద నలుపు తెలుపు గీతలుగీస్తే ఎలా వుంటుందో అలా వుంది ఆమె జీవితం.

ఆ తరువాతి నాలుగైదురోజుల్లో శశికీ నాకూ మధ్య అనురాగం తిరిగి చిగురిస్తున్నట్టనిపించింది. హఠాత్తుగా శివరావు వుత్తరం విషయం జ్ఞాపకానికి రాగానే దానికోసం వెదకసాగాను. అరగంట నా సహనాన్ని పరీక్షించి బరువుగా అరచేతిలో వాలింది. కవరు చించి చదివాను.

'డియర్ మూర్తి!

చివరి పలకరింపు—మన బతుకు మనకు ముందే తెలుసులే! నీకో చిన్న సలహాయిచ్చి మరీ ఆకాశం లోకి ఎగిరిపోదామని యీ వుత్తరం రాస్తున్నా. శశి నాకు చిన్నప్పట్నుంచీ తెలుసు. ఆమె నిన్ను ప్రేమించవచ్చు-కాని మోసపోకు. ఆమె ప్రేమలో నాకు నమ్మకంలేదు. శశి నన్ను ప్రేమించిందంటే ఆశ్చర్యపడతావా?...అబ్బే! అలాంటి వేవీ లేదు. నీలాంటి మందబుద్ధికి షాక్ ఇవ్వటం న్యాయం కాదు. వూరికే అన్నాను అంతే. గోతిలో మాత్రం పసికబుద్ధిగా పడకు.'

వుత్తరం మడిచి ఓ పుస్తకంలో భద్రపరచి కిటికీలోంచి బయటకు చూశాను. పసుప్పచ్చని టాక్సీ రోడ్డువారగా ఆగింది. రెండు నిమిషాల్లో డాక్టర్ సావంత్ నా గదిలోకి రావటం ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. అతని గడ్డం బాగా పెరిగింది. కళ్ళకింద నల్లటిగీతలు కనిపించాయి. అతని వెనకాలే టాక్సీ డ్రైవరు వచ్చాడు. 'మిస్టర్ మూర్తీ! దయవుంచి అతనికి అయిదు రూపాయలివ్వగలరా?' అనడిగాడు. డబ్బిచ్చి అతన్ని పంపి వేశాను.

'డిలక్స్' తప్పించి మరోరకం కాల్చని సావంత్ 'చార్ మినార్' వెలిగించి మేఘాలు సృష్టించాడు.

'మీకు నన్ను చూస్తే అసహ్యంగా వుంది కదూ!...ఎవరెస్టుమీదనుంచి ఆల్ప్సుమీదకు ఒక్కసారిగా దూకేయాలనుకుంటే ఏమవుతుంది?'

'ఏ ఒక్క శిఖరంమీదనుంచి దూకినా పదిగజాల కంటే వెళ్ళలేం. వెళ్లేది మరో లోకానికైనప్పటికీ'

'అలా ఎందుకనుకోవాలి?... నా విషయంలో జరిగినట్టు కాళ్ళూ చేతులూ విరగవచ్చు.'

'డాక్టర్! ఎందుకీ పొడుపు కథలూ, చిక్కు ప్రశ్నలూనూ? జరిగిన సంగతి చెప్పండి.'

'నా బతుకులో రెండో అధ్యాయం ప్రారంభమైంది. ఇంతకాలంగా నేను చేసినదంతా నటన-నా ప్రాక్టీసు సరిగ్గా లేదు. అప్పుల మధ్య చిక్కుకున్నాను. ఓ పెద్ద అడవిలోంచి నడిచి వెళ్లాలంటే జాగ్రత్తగా ప్లాను వేసుకుని వెళ్లటం అవసరం. లేకపోతే ఏ పామో కాటు వేస్తుంది. ఏ పెద్దపులో సగం కొరికి వదిలేస్తుంది. పోనీ-మింగనన్నా మింగదు.'

నేనేమీ సమాధానం చెప్పలేదు. కొంతసేపు ఊరుకున్నాక మళ్ళీ మొదలుపెట్టి చివరకు తనకో వెయ్యి రూపాయలు కావాలన్నాడు. నేనా సాయం చేస్తానని అతనూ నమ్మివుండడు. నా అశక్తతను వెల్లడించాను.

'శశి ఎక్కడుందో తెలుసా?' అనడిగాడు వెళ్ళటానికి లేస్తూ-'పైన మూడో నంబరు గదిలో వుంది.' అన్నాను. పైన వున్న నక్షత్రంలోంచి కొంచెం వెలుతురు అతని కళ్ళల్లో జారిపడ్డట్టయింది. విపరీతంగా బూట్ల చప్పుడు చేసుకుంటూ పైకి వెళ్లాడు. నేనతన్ని వెంబడించటం హాస్యాస్పదం. పావుగంటలో తిరిగి వెళ్ళిపోయాడు. కొంత వాగ్వివాదం-పెనుగులాట జరిగి వుండాలి. నెమ్మదిగా పైకి వెళ్లాను. శశి ఏడుస్తూ కూర్చుని వుంది. మెడదగ్గర తెల్లటి చర్మంలోంచి పెన్సిలు గీతలా రక్తపుజీర తొంగిచూస్తోంది. నన్ను చూడగానే నవ్వటానికి ప్రయత్నించింది.

'నా మెళ్ళో వున్న నెక్లెస్ సావంత్ నా పుట్టిన రోజుకు బహూకరించింది. బలవంతాన లాక్కుపోయాడు. అదీ ఒకందుకు మంచిదే—' అంది. రెండు రోజులు గడిచాయి.

రీగల్ లో 'ఒమర్ ఖయ్యాం' పిక్చర్ చూద్దామని మా పక్కనున్న కృష్ణమూర్తితో వెళ్లాను. షో మొదలుపెట్టేసరికి శశికూడా వచ్చింది. సగం చిత్రం చూశాక వెళ్ళిపోదామంది. కృష్ణమూర్తి ఏమనుకుంటాడోనని కొంచెం తటపటాయించినా చివరకతనికి క్షమాపణ చెప్పుకుని బయటకొచ్చేశాను. చల్లగాలికి తట్టుకోలేక పోయింది గామోలు పమిటతో ఒళ్ళంతా కప్పుకుంది.

'ఏం శశీ!...కర్నల్ వైల్డ్ నటన నచ్చలేదా?' అనడిగాను.

'కాదు ఒమర్ ఖయ్యాం ఫిలాసఫీ అంటేనే నాకు నచ్చదు.'

'అయితే ఎందుకు వచ్చావు?........నిజానికి లోతుగా ఆలోచిస్తే అతని ఫిలాసఫీ సరైనదనిపిస్తుంది. మనిషి జీవించటం సుఖించటం కోసమంటాడు. అందులో తప్పేముంది? రేపు ఏం జరుగుతుందో తెలియదు. నిన్న జరిగిన దానితో మనకు సంబంధం లేదు. మనసులో వున్న అభిప్రాయాన్ని మొహంమీద చెప్పేయమంటాడు.'

'అందరూ అతన్ననుసరిస్తే ప్రపంచం మాటేమిటి?'

'అందుకని ఏడుస్తూ కూర్చుంటే సుఖం వొరుగుతుందంటావా?'

శశి మాట్లాడలేదు.

మంచికీ—చెడుకీ మధ్య పల్చటి తెరమాత్రమే అడ్డం—ఒక్కోసారి—అర్ధరాత్రి చీకటిలో—అది కాస్తా చిరిగిపోతుంది. అంతవరకూ ఆకాశంలో అందకుండా తిరుగుతున్న మనసు ఒక్కసారి నేలమీదపడి ముక్కలైపోతుంది. ఆముక్కల్ని ఏరి అతికి రంగు పూసి కొత్త మనసు తయారుచేసే తీరిక, ఓపిక ఎవరికీ వుండదు. పీడనశక్తి అవధి దాటిపోగానే రబ్బరు బెలూను పగిలిపోయినట్టు, ఆలోచనల ఒత్తిడి—అనుభవాల భయంకర నిశ్శబ్దం—'అన్ కాన్షస్ మైండ్' లో ఇనుపరేకుల్లా ఒక దానిమీదొకటి పేర్చబడి అప్పుడు స్థలంచాలక 'సభ్యత'ను పగలగొడతాయి. ఇది ప్రతి వ్యక్తి మెదడులోనూ జరిగే నిత్య సంఘర్షణ. ఏడ్లర్ వ్రాసిన సిద్ధాంతాలన్నీ జ్ఞప్తికి వచ్చాయి. అలా ఎక్కడికి నడచిపోతున్నామో తెలియదు. గమ్యస్థానం గురించిన ప్రశ్న ఎవరికీ కలగలేదు. జహంగీర్ హాల్ — రాజాభాయ్ టవర్ — మెర్కంటైల్ బిల్డింగ్—సి. టి. ఆఫీసు అన్నీ వెనక్కి జరిగిపోయాయి. ఫ్లోరా ఫౌంటెన్ దగ్గరకు వచ్చాక ఎటు వెళ్ళాలన్న ప్రశ్న ఉదయించింది.

పర్యవసానం

'నావెంట రండి' అంది శశి గాలికి ఎగిరిపడుతున్న ముంగురులు సరిచేసుకుంటూ—తిన్నగా మెరన్ డ్రైవ్ అగ్రం చేరుకుని రాతిమీద కూర్చున్నాం—శశికీ నాకూ మధ్య దూరం లేదు. అదేచోట సావంత్ నా కథంతా విన్నాడు.

మరొకరైతే శశివంక కన్నెత్తయినా చూడరు-కాని అదో జబ్బులాంటిది-పెద్ద నవ్వులాంటిది. ఎన్ని అడ్డంకులు కలిగించినా ఆగని ప్రవాహంలాంటిది. అలా నడుస్తూవుంటే ఎర్రటి గులాబీపువ్వు నేలమీద పడివుంది. ఒక రకం వ్యక్తి దాన్ని తన మొరటుచేతితో తీసి రేకులు వూడి, సౌందర్యం అంతరించి, కన్నీరు కాల్వలు కట్టేట్టు దాన్ని ఆఘ్రాణించి నలిపి పారేస్తాడు. మరోరకం వ్యక్తి దాన్ని చేతిలో తీసుకుని గట్టిగా ఏడుస్తూ 'అయ్యో! పువ్వమా!' అని ఆక్రోశిస్తూ గజం లోతున గొయ్యి తవ్వి దాన్ని సమాధి చేస్తాడు. వీళ్లంతా అసాధారణ వ్యక్తులు. నాలో అలాంటి భావాలేవీ లేవు. దాని మృదుత్వం, సొగసు చెడకుండా ముద్దు పెట్టుకుని వాడిపోయేదాకా చూస్తూ కూర్చుంటాను. అంతే! ఏ రకమైన హానీ తలపెట్టను.

'శశీ!... ఆలోచనకు అంతుండదు. ఆలోచిస్తూ కూర్చుంటే ఏ నిర్ణయానికీ రాలేం. నామాట విను. మనిద్దరం వివాహం చేసుకుందాం-గడచినదంతా పీడకల.'

శశి నావంక పిచ్చెత్తినట్టు చూసి తలవంచుకుని కూర్చుంది. ఆమె కళ్లల్లో అనంతవిశ్వం గుండ్రంగా కదులుతున్నట్టనిపించింది. ఆ రాత్రంతా తీయని అనుభూతులతో నిద్ర పట్టలేదు. కృష్ణమూర్తి ముందుగా నే వెళ్ళి నాగురించి కొంత ప్రచారం చేశాడు. కాని మేం ఎవర్నీ లక్ష్యపెట్టలేదు. ఆరాత్రి పన్నెండు గంటల దాకా మాట్లాడుతూ కూర్చున్నాం-నా క్కావలసింది అందచందాలు. డబ్బు—హోదా—కీర్తి ప్రతిష్ఠలు కావు—అర్థం చేసుకోగల్గిన హృదయం—అదే చివరకు లభించింది. శివరావు వుత్తరం నన్ను మార్చలేదు.

ఆ మర్నాడు నిద్రలేచేసరికి ఎనిమిదైంది. శశి అప్పటికే ముస్తాబైంది.

'అన్నట్లు చెప్పటం మరిచాను. నేను నర్సుగా వుండకూడదని నిశ్చయించుకున్నాను' అంది.

'కాని నా హృదయానికి మాత్రం నర్సుగా వుండాలి' అన్నాను. సిగ్గుతో తలవంచుకుంది.

తొమ్మిది గంటలకు నాపేర టెలిగ్రాం వచ్చింది. అది జబ్బల్‌పూర్ స్టేషన్‌మాస్టర్ ఇచ్చిన టెలిగ్రాం.

'డాకర్ సావంత్' అనే వ్యక్తి రైలుకింద పడి చనిపోయాడని, అతని కోరికమీద నాకు వైరివ్వటం జరిగిందని దాని తాత్పర్యం—శశికి చూపించాను. ఆమె కుప్పలా కూలిపోయింది—కుడిచేత్తో నుదుటిమీదున్న అర్ధ చంద్రాకారపు బొట్టు చెరిపి వేసుకుంది. అయోమయ పరిస్థితిలో పడ్డాను-మరో అయిదు నిమిషాలకు పోస్టుమేన్ వుత్తరం అందించాడు. అది సావంత్ వ్రాసింది.'

'మిస్టర్ మూర్తి!

ఈ వుత్తరం అందేసరికి నే నెక్కడుంటానో తెలియదు. నిర్భయంగా మీతో ఒక్క సంగతి చెబుతున్నాను. నర్సుకోర్సుకు ట్రెయినింగ్ అవుతున్నప్పుడే శశితో నాకు స్నేహమైంది. తరువాత ఏడాదికి ఆమెను—(కంగారు పడకండి—మీకీ వార్త పిడుగు పడ్డట్టే వుంటుంది) వివాహం చేసుకున్నాను. తరువాత మామధ్య అభిప్రాయభేదాలు కలిగాయి. దాంతో శశి నన్ను విదలించింది. డాక్టరు శోభను రిజిష్టర్ మారేజీ చేసుకుందామనుకున్నాను. అది పొసగలేదు. నాజీవిత పతనం ఆరంభమైంది. అంతం కాబోతూంది. ఇంక అదృష్టం మీదే!—'

శశి మొహంమీదకు ఆ వుత్తరాన్ని విసరికొట్టి కిందకు వచ్చేశాను. నాలో అణగివున్న శక్తులు మేల్కొన్నాయి. తడి గుడ్డతో గొంతుకు కోసినట్టు ఆమె ఎంతటి పన్నాగం పన్నింది! సహించలేక పోయాను—ఆ విసురులో తాళం వేసుకుని ఆఫీసుకు వెళ్ళి రాత్రి ఎనిమిదిగంటలకు తిరిగి వచ్చాను. మేడమీదకు వెళ్ళేసరికి శశిగది తలుపు తాళం వేసి వుంది.

ఎందుకో ఆమె తిరిగి రాదనిపించింది.

ఒకటీ—రెండూ—మూడూ— అలా రోజులు దొర్లిపోయాయి. శశి తిరిగి రాలేదు. రాదుకూడా—మళ్ళీ ఎక్కడో కొత్తగా జన్మించి జీవితం ప్రారంభిస్తుంది. ఒక్క విషయం మాత్రం నిశ్చయంగా చెప్పగలను. ఆమె ఎన్నడూ ఆత్మహత్య చేసుకోదు. ఎప్పుడో, ఎక్కడో అకస్మాత్తుగా తళుక్కుమని మెరుస్తుంది. ఆరోజుకోసం ఎదురుచూస్తూ కూర్చోవలసిందే!